

HEIKKALANPÄÄN RANTA-ASEMAKAAVAN MUUTOS 2: LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää
Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
9.12.2021

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet	5
3.1 Epin saarnilehto.....	5
3.2 Epin tuore lehto	7
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	8
5. PESIMÄLINNUSTO	12
5.1 Menetelmät	12
5.2 Tulokset ja niiden tulkinta	13
5.3 Ranta-asemakaavan muutoksen vaikutukset linnustoon.....	15
6. LEPAKOT	16
6.1 Menetelmät	16
6.2 Tulokset ja niiden tulkinta	16
7. LIITO-ORAVA.....	18
7.1 Menetelmät	18
7.2 Tulokset ja niiden tulkinta	18
8. VIITASAMMAKKO.....	19
8.1 Menetelmät	19
8.2 Tulokset ja niiden tulkinta	19
9. MUU LAJISTO.....	20
10. SUOSITUSTEN JA KAAVALUONNOKSEN VAIKUTUSTEN YHTEENVETO.....	20
11. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	21

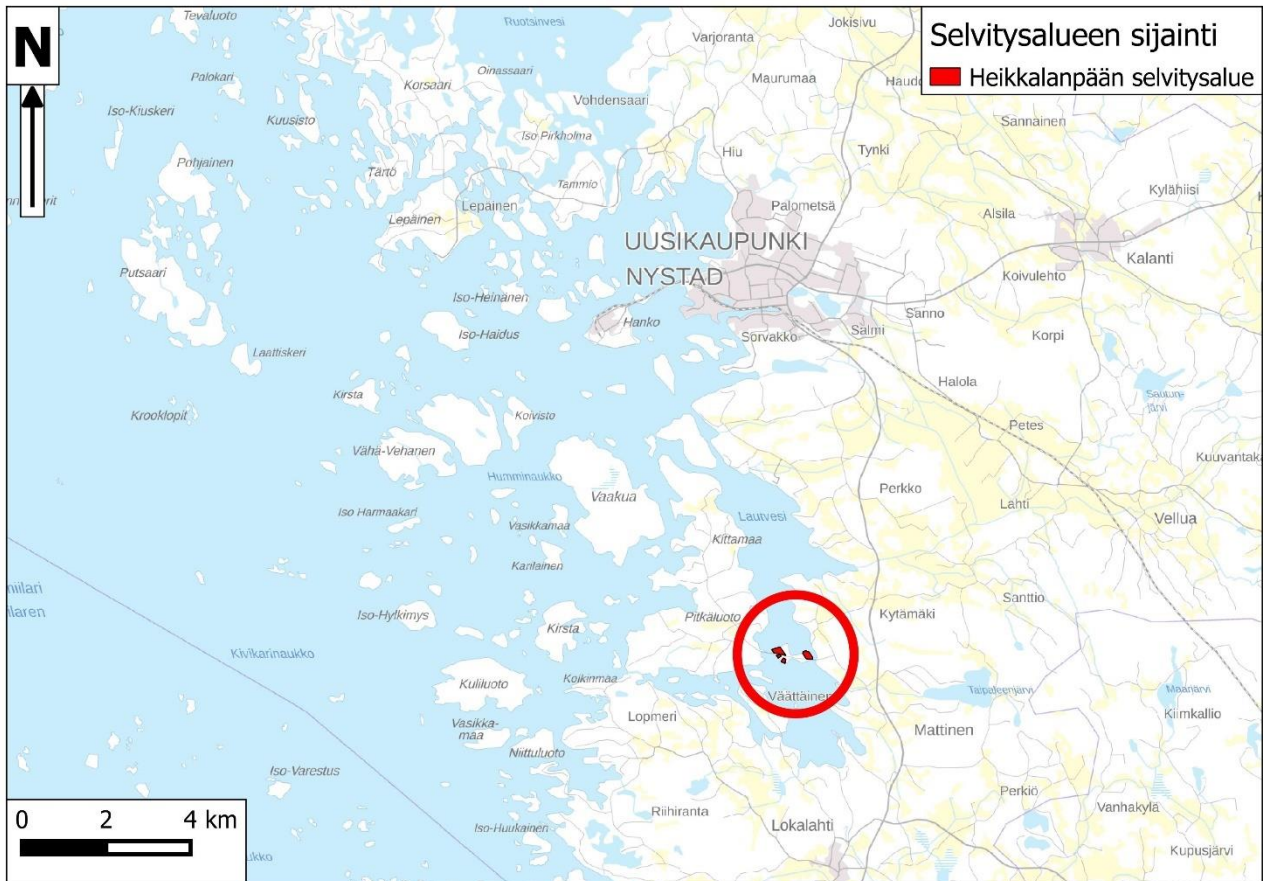
Kannen kuva: Runsasravinteista lehtoa Epin saarella.

Pohjakartta ja ilmakeku: © Maanmittauslaitos 12/2021

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy, Hanhenkaari 10 as 16, 21420 Lieto,
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Uudenkaupungin Lokalahdella sijaitsevan Heikkalanpään ranta-asemakaavan muutosalueen luontoselvityksen (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa muutosalueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, liito-oravakartoitus, lepakkoselvitys, viitasammakkokartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan

ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin. Työssä arvioitiin myös kaavamuutoksen vaikutuksia Lautveden Natura-alueeseen.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin touko-elokuussa 2021. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Lokalahdella Uudenkaupungin keskustasta noin 8 km etelään. Se koostuu useasta erillisestä osasta, jotka sijaitsevat Vohlon ja Epin saarilla. Epiä ja Vohloa yhdistää Keskikari siten, että nämä kolme aikoinaan erillistä saarta muodostavat nyt yhden saaren. Saaren läpi kulkee Pitkäluodon mantereeseen yhdistävä pengertie.

Epin (kuva 1) pohjoiskärjessä on kesämökki. Muuten pengertien pohjoispuolella on rehevää runsasravinteista, lehtipuustoista tuoretta lehtoa, jonka puustossa on aistittavissa vanhan hakamaan piirteitä. Epin länsipuolella sijaitsee ruovikkoinen matala lahti.

Kuva 1. Epin itärantaa kuvattuna pengertieltä.

Vohlo on Epiä selvästi karumpi. Pengertien eteläpuolella on useita vierekkäisiä kesämökkejä, mutta tiestä pohjoiseen, saaren pohjoisrannalla on vain kaksi vierekkäistä mökkiä. Muuten tien pohjoispuolella kasvaa hoidettua kangasmetsää. Pohjoisrannalla on myös melko avoimia kallioita ja pengertien kupeessa ruovikkoa.

Selvitysalueetta ympäröivä vesialue, suurin osa Keskikarista, Vohlon itäranta ja pääosa Epistä kuuluvat Lautveden Natura-alueeseen (FI0200044), jonka kokonaispinta-ala on 822 ha. Kyseessä on SPA-alue, joka on valittu Natura-verkostoon lintudirektiivin perusteella. Sen suojeluperusteina ovat Natura -tietolomakkeessa mainitut lintulajit ja Naturan toteutuskeinoina vesilaki ja luonnonsuojelulaki. Lautveden Natura-alue on runsaslinnustoinen ja tärkeä sekä pesivälle että erityisesti muutolla levähtävälle linnustolle.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Selvitysalueen luontotyyppejä ja kasvillisuutta havainnoitiin ensimmäisen kerran jo alkukesän linnustokartoitusten yhteydessä. Varsinainen tarkempi luontotyyppien ja kasvillisuuden kartoitus tehtiin 9.8.2021.

Epin saari on kokonaisuudessaan luontoarvoiltaan merkittävä ja sen eteläpuolisko sisältyy Lautveden Natura-alueeseen. Saaren rakentamaton osa voidaan jakaa kahtia luonnonsuojelulain suojeleman jalopuumetsikön määritelmän täyttävään saarnilehtoon sekä runsasravinteiseen tuoreeseen lehtoon. Nämä kohteet esitellään seuraavassa ja ne on merkitty karttoihin 2-4. Vohlon saaren selvitysalueeseen sisältyvässä osassa ei ole arvokkaita luontotyyppikohteita.

3.1 Epin saarnilehto

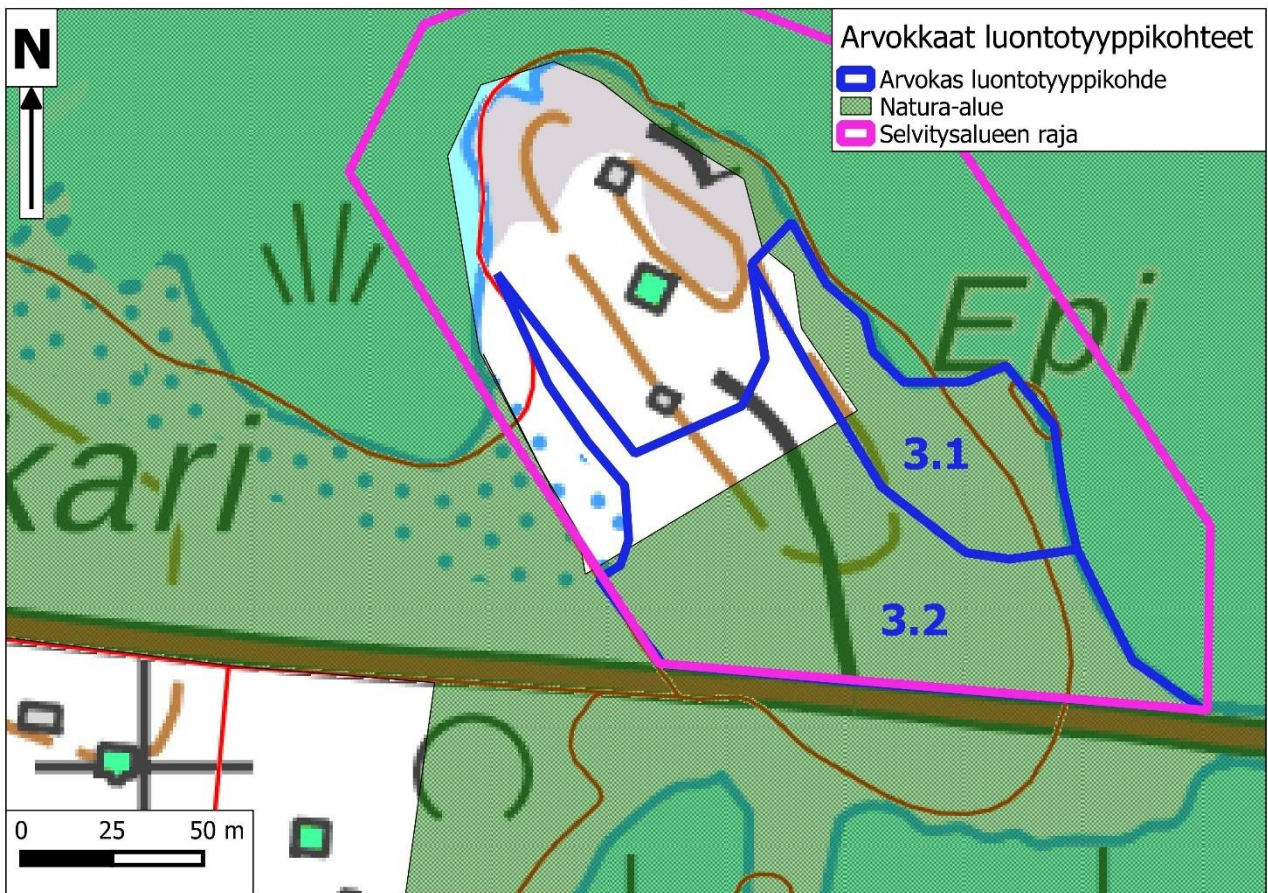
Epin saaren itärannalla sijaitsee Natura-alueeseen kuuluva pienialainen, mutta muuten edustava saarni-tervaleppälehto (kuva 2), josta laskettiin 26 runkopuun mitan (läpimitta 1,3 metrin korkeudelta yli seitsemän senttimetriä) täyttävää saarnea. Muutamat niistä ovat melko järeitä. Tiheässä pensaskerroksessa on lehtipuiden, kuten saarnen, taimien lisäksi paljon tuomea ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti puna-ailakkia ja kyläkellukkaa, joiden ohella kasvistoon kuuluvat mm. haisukurjenpolvi, valkovuokko, lehtonurmikka, ahomansikka, koiranvehniö, lehtotesma ja kielo. Lehdon edustalla on kapea kivikkoranta ja ruovikkoa.

Maankäyttösuositus: Epin saarnilehto sisältyy Lautveden Natura-alueeseen ja se kuuluu luontodirektiivin luontotyyppiin jalopuumetsät (9020). Lehto täyttää myös luonnonsuojelulain suojeleman luontotyyppin (jalopuumetsikkö) määritelmän sekä Metso-kriteerit luokassa I. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa jalopuulehdot on arvioitu uhanlaisiksi

(vaarantunut). Lehtoon ei tule rakentaa ja sen puustoa ei tule käsitellä. Lehto ei ainakaan tällä hetkellä tarvitse aktiivista hoitoa.

Kuva 2. Epin saaarnilehtoa.

Kartta 2. Arvokkaat luontotyyppikohteet (ei rakentamista).

3.2 Epin tuore lehto

Epin saarella on runsasravinteista tuoretta lehtoa (kannen kuva), jonka puustorakenteessa on havaittavissa hakamaisia piirteitä. Melko varttuneessa koivikossa (kuva 3) on muutamia vanhoja pihlajia sekä koivuopökökelöitä. Havupuita on vähän. Kesämökille vievän tien reunassa kasvaa ilmeisesti istutettu vuorijalava. Vallitsevan puustoa alla levittäytyy runsas lehtipuuallikasvos (mm. pihlajaa) ja pensaskerros. Lehdossa esiintyy runsaasti taikinamarjaa ja tuomea, minkä lisäksi siellä on punaherukkaa ja hiukan kuusen taimia. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti kyläkellukkaa, puna-ailakkia, lehtonurmikkaa ja kieloa. Muuta kasvistoa ovat esim. jänönsalaatti, haisukurjenpolvi, valkovuokko, pystykiurunkannus, kivikkoalvejuuri, ahomansikka ja lehtoarho. Rannoilla lehtotyyppi vaihtuu kosteaksi tervaleppälehdoksi, jossa kasvaa saaren länsirannalla tervalepän ohella muutamia saarnia. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. punakoisoa ja mukulaleinikkiä.

Kuva 3. Epin tuoretta lehtoa elokuussa kuvattuna.

Maankäyttösuositus: Pääosa Epin tuoreesta lehdosta sisältyy Lautveden Natura-alueeseen ja se kuuluu luontodirektiivin luontotyyppiin lehdot (9050). Lehto täyttää myös metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän ja Metso-kriteerit luokassa I. Luontotyyppien uhanalaisuusarviointissa runsasravinteiset tuoreet lehdot on arvioitu Etelä-Suomessa erittäin uhanalaisiksi. Lehtoon ei tule rakentaa ja sen puustoa ei tule käsitellä. Lehto ei ainakaan tällä hetkellä tarvitse aktiivista hoitoa.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin seitsemään luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Piha-alueet jätettiin kuvioimatta. Kuviot on merkitty karttoihin 3-4.

Epi

Kuvio 1: Katso kohde 3.1 "Epin saarnilehto".

Kuvio 2: Katso kohde 3.2 "Epin tuore lehto".

Kuvio 3: Ruovikoitunut rantaniitty (kuva 4), joka vaihettuu ulompana ruovikoksi. Kasvistoon kuuluvat järviruo'on ohella mm. suolavihvilä, ranta-alpi, suoputki, mesiangervo, suolasänkiö, keltakurjenmiekka ja merikaisla.

Kuva 4. Ruovikoitunutta rantaniittyä luontotyyppikuvioilla 3.

Vohlo

Kuvio 4: Varttunutta, harvennettua tuoreen kankaan männikköä (kuva 5), jossa on myös vähän kuusta, muutama koivu sekä hieman katajaa. Lahopuuta esiintyy hyvin niukasti. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaiden puolukan, mustikan ja metsälauhan ohella mm. lillukkaa, metsätähteä, kangasmaitikkaa, hietakastikkaa, metsäalvejuurta ja kevätpiippoa.

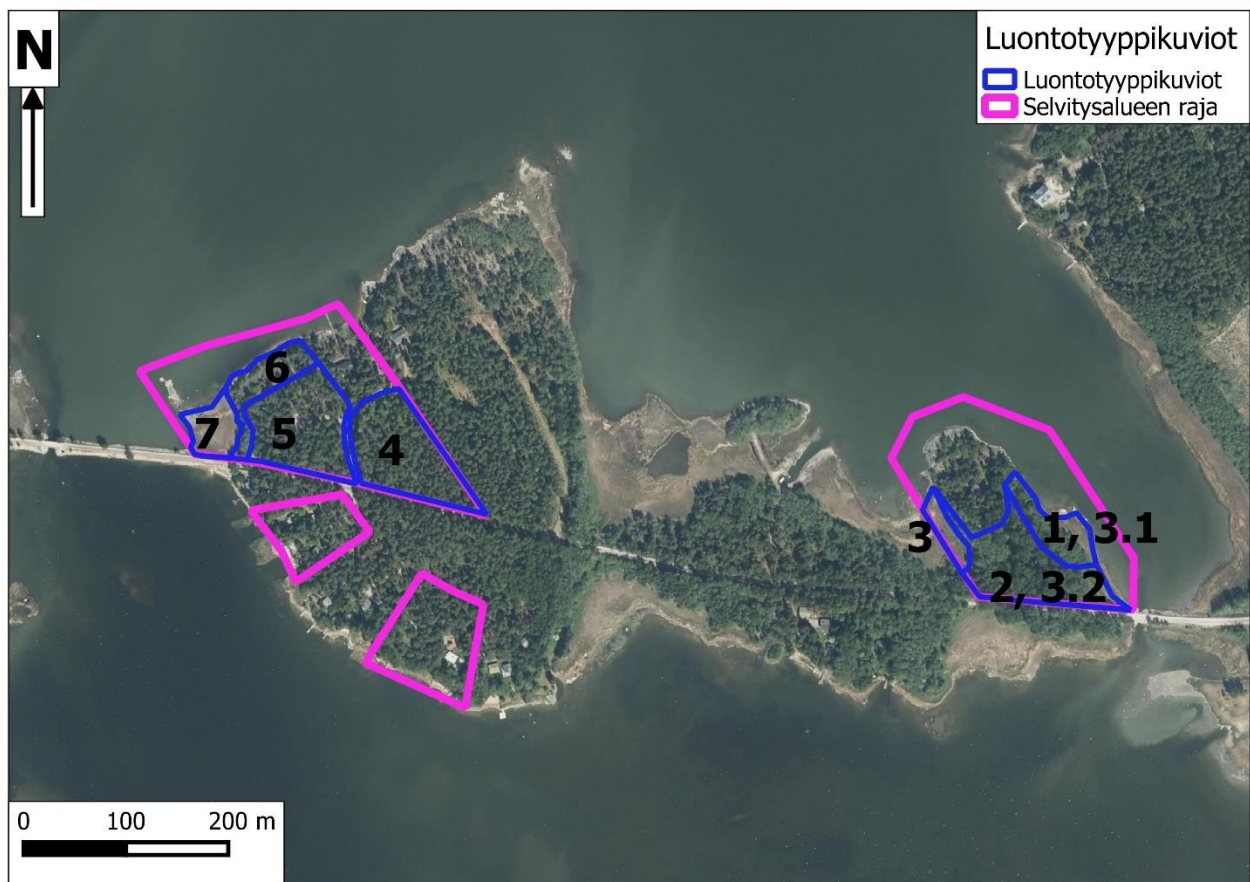
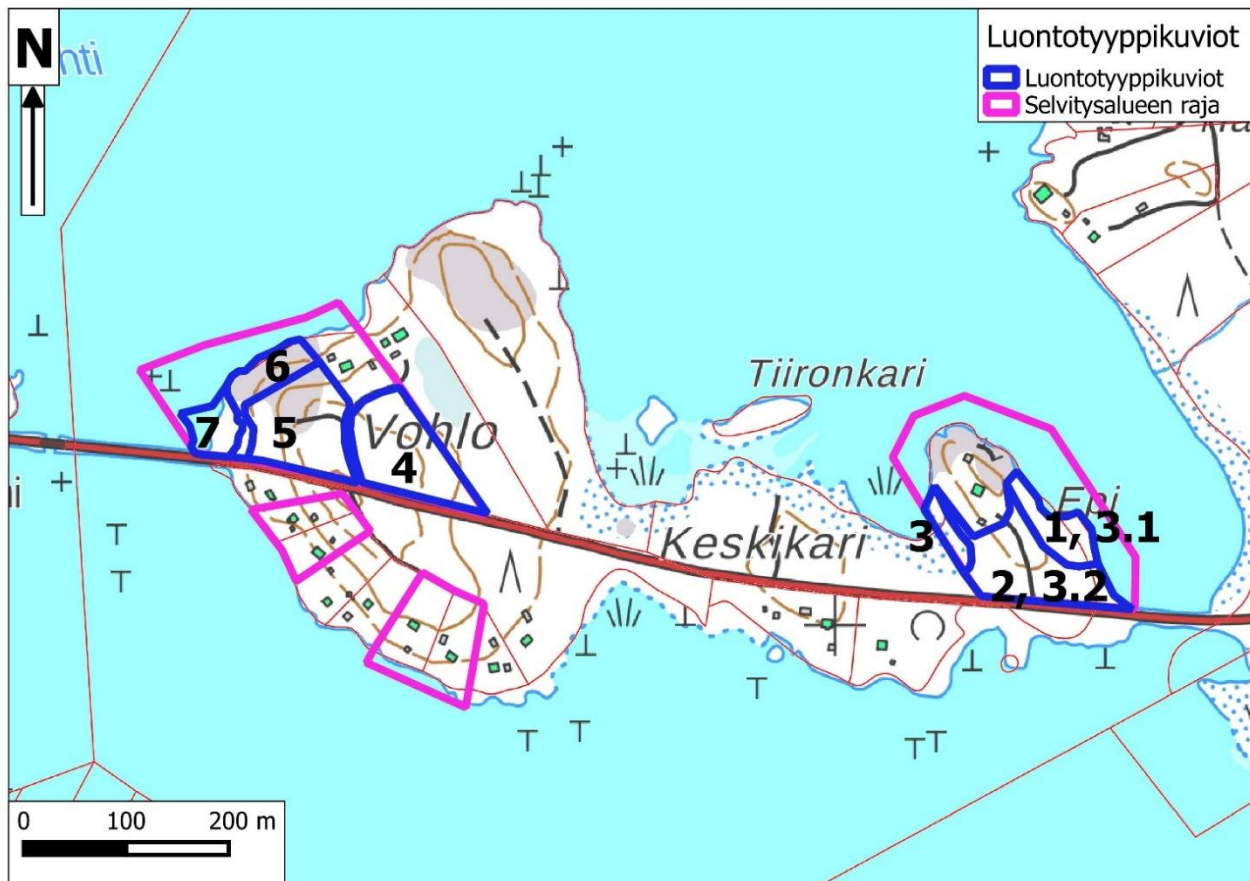

Kuva 5. Varttunutta harvennettua mäntymetsää Vohlon saarella.

Kuvio 5: Kuivahkon kankaan melko vanha männikkö, jonka puusto ei kuitenkaan ole kovin kookasta, sillä kallio ulottuu lähelle maanpintaa (kuva 6). Sekapuina kasvaa hieman kuusta ja koivua. Maastokartasta poiketen varsinaisia avoimia kalliopintoja ei juuri ole. Kuvion länsireunalla alarinteessä metsätyyppi muuttuu tuoreeksi kankaaksi ja kuusen osuus puustossa kasvaa. Alarinteessä on myös muutamia nuorehkoja haapoja. Puiden lomassa esiintyy jonkin verran katajaa. Lahopuuta esiintyy hyvin vähän ja metsä on hoidettua. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaiden puolukan, mustikan ja metsälauhan ohella mm. kanervaa ja variksenmarjaa.

Kuva 6. Männikköä luontotyyppikuviolla 5.

Kartat 3-4. Luontotyyppikuviot maastokartalla ja ilmakuvalla.

Kuvio 6: Rantavyöhyke. Kuvion eteläosan muodostaa kapea nuori tervalepikko, jossa kasvaa mm. vadelmaa, taikinamarjaa, tuomea, kyläkellukkaa ja nuokkuhelmikkää. Vohlon pohjoisrannalla on melko avointa kalliota sekä kivikkorantaa (kuva 7). Paikoin rannalla on pieniä hienommasta maa-aineksesta koostuvia laikkuja. Pohjoisrannan kasvisto on tavanomaista. Siihen kuuluvat esim. ruohokanukka, pietaryrtti, ruokonata, ketohanhikki, syysmaitiainen, merivirmajuuri, rönsyrölli ja keltamaksaruoho.

Kuva 7. Vohlon pohjoisrantaa luontotyyppikuviolla 6 suunnitellulla uudella rakennuspaikalla.

Kuva 8. Ruovikko Vohlon länsirannalla pengertien kupeessa.

Kuvio 7: Ruovikko, joka kasvaa osittain pengertien rakentamisen yhteydessä läjitetyillä maamassoilla (kuva 8). Kasvillisuus on ruovikoitunutta rantaniittyä, joka vaihtuu vedessä

kasvavaan ruovikkoon. Kasvistossa esiintyy myös matalien rantaniittyjen lajeja kuten isosappea, ketohanhikkia, suolavihvilää ja syysmaitiaista, mutta pääosin kasvillisuus on korkeaa. Kuviolla kasvavat em. lajien lisäksi mm. ruokonata, rönsyrölli, suoputki ja keltakurjenmiekka.

5. PESIMÄLINNUSTO

5.1 Menetelmät

Pesimälinnusto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmällä (Koskimies & Väisänen 1988). Laskentakertoja oli kaksi (taulukko 1). Tämän lisäksi linnustoa havainnoitiin muun maastotyön ohessa. Sää oli molempina kartoituspäivinä linnustokartoitukselle suotuisa.

Kartoituslaskennassa selvitysalue käveltiin niin tiheästi läpi, että kaikki siellä oleskelevat lintuyskilöt voitiin havaita. Pihoilla ei liikuttu, mutta niillä havaitut linnut merkittiin muistiin. Apuvälineinä käytettiin kiikaria, GPS -laitetta sekä etukäteen tulostettuja suurimittakaavaisia kartoja. Kaikki havaitut lintuyskilöt merkittiin tulostetuille paperikartoille ja samalla merkittiin muistiin tieto lajista, sukupuolesta (jos mahdollista määrittää kiikarilla), yksilömäärästä ja käyttäytymisestä (laulava koiras, poikasille ruokaa kuljettava emo, varoiteleva lintu, pari ym.). Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella paikallisina havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
31.5.2021	5.50-6.35	Lämpötila +8 °C - +11 °C, heikkoa tuulta, puolipilvistä
8.6.2021	6.10-6.50	Lämpötila +13 °C, tyynä, puolipilvistä

Taulukko 1. Lintulaskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, poikueista, ruokaa kuljettavista emoista ja varoitelevista linnuista. Myös yksinäisen, paikallisena sopivassa pesimäympäristössä havaitun linnun katsottiin osoittavan reviiriä. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen arvioitiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin 150-200 metriä, jota kauempana toisistaan eri

laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

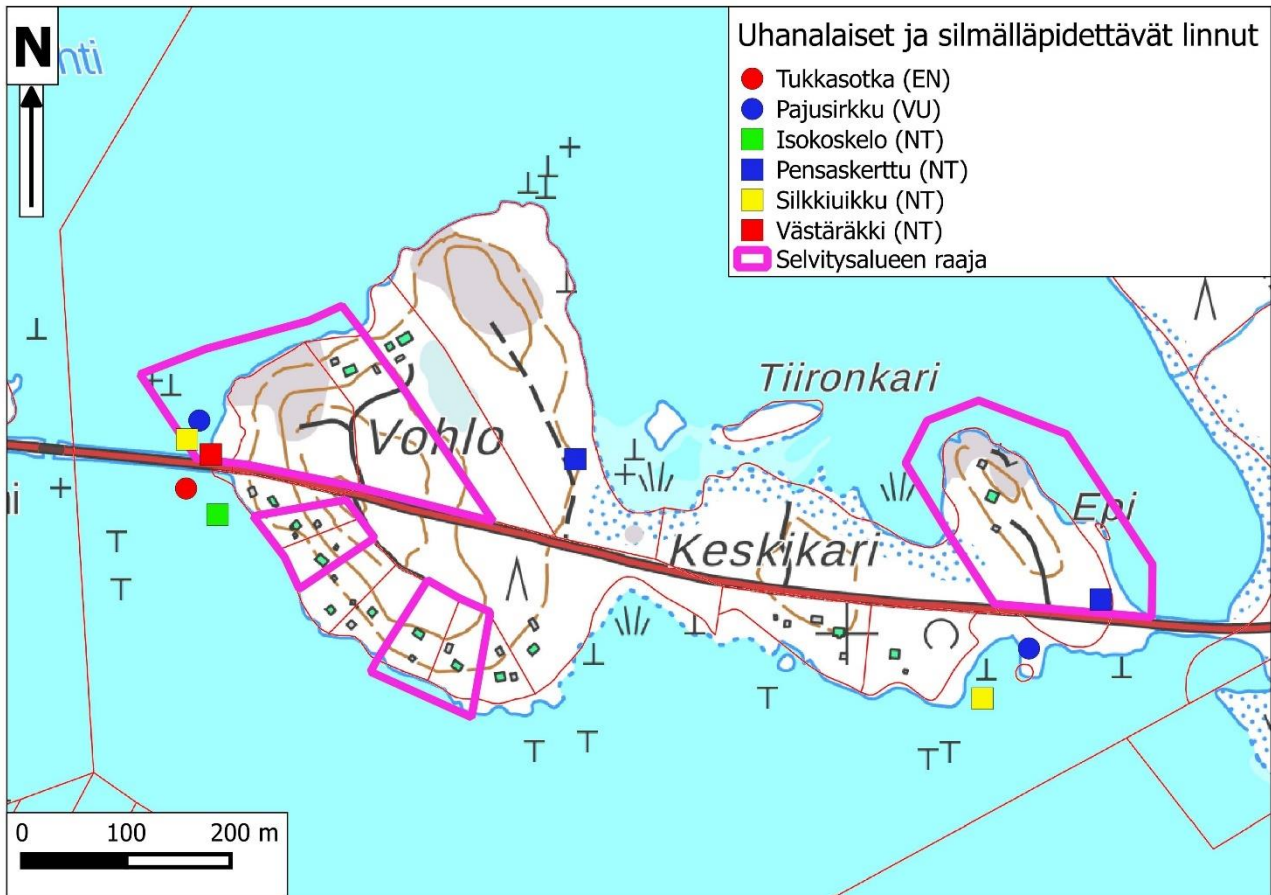
Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Vohlo	Epi	Status
<i>Actitis hypoleucos</i>	rantasipi	0	1	LC
<i>Anas platyrhynchos</i>	sinisorsa	1	0	LC
<i>Anthus trivialis</i>	metsäkirvinen	1	0	LC
<i>Aythya fuligula</i>	tukkasotka	1	0	EN
<i>Columba palumbus</i>	sepelkyyhky	1	0	LC
<i>Curruca communis</i>	pensaskerttu	1	1	NT
<i>Curruca curruca</i>	hernekerttu	1	1	LC
<i>Cyanistes caeruleus</i>	sinitäinen	1	1	LC
<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	2	0	LC
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	5	0	LC
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	7	2	LC
<i>Mergus merganser</i>	isokoskelo	1	0	NT
<i>Motacilla alba</i>	västaräkki	1	0	NT
<i>Muscicapa striata</i>	harmaasieppo	1	0	LC
<i>Parus major</i>	talitiainen	1	1	LC
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	5	1	LC
<i>Podiceps cristatus</i>	silkkiuikku	1	1	NT
<i>Regulus regulus</i>	hippiäinen	1	0	LC
<i>Schoeniclus schoeniclus</i>	pajusirkku	1	1	VU
<i>Strix aluco</i>	lehtopöllö	0	1	LC
<i>Sturnus vulgaris</i>	kottarainen	1	0	LC
<i>Sylvia atricapilla</i>	mustapääkerttu	1	0	LC
<i>Sylvia borin</i>	lehtokerttu	1	1	LC
<i>Turdus merula</i>	mustarastas	0	1	LC
<i>Turdus philomelos</i>	laulurastas	1	0	LC

Taulukko 2. Vohlon ja Epin selvitysalueiden pesimälinnusto (pareja). (EN=erittäin uhanalainen, VU=vaarantunut, NT=silmälläpidettävä, LC=elinvoimaine)

5.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Vohlon kartoitetulla alueella ja sen lähiympäristössä arvioitiin pesivän 37 lintuparia. Pesimälajeja oli 22. Epissä lintupareja oli 13 ja pesimälajeja 12 (taulukko 2). Lisäksi

toukokuun lopulla nähtiin paikallinen kyhmyjoutsen Epin itärannalla ja 8.6. havaittiin paikallinen metsäviklo Epin etelärannalla.

Kartta 5. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lintujen reviirit / havainnot.

Molempien saaren linnusto on melko tavanomaista. Vaarantunut pajusirkku pesii sekä Epin etelärannan että Vohlon länsirannan ruovikossa (kartta 5). Kummassakaan ei sen sijaan havaittu silmälläpidettävää ruokokerttusta, vaikka ympäristö on myös sille sopiva. Vesilinnusto on suhteellisen niukkaa ilmeisesti osittain rantojen karuuden (Vohlo), kesämökkien ja pengertien vuoksi. Vohlon länsirannalla nähtiin kuitenkin 31.5. tukkasotkapari (erittäin uhanalainen) ja kaksi isokoskelonaarasta (silmälläpidettävä). Silmälläpidettävä silkkiuikku hautoi toukokuun lopulla pengertien reunan ruovikon laidassa Vohlon länsirannalla ja 8.6. nähtiin pari Epin etelärannalla. Vohlon pesimälinnustoon kuuluvat myös silmälläpidettävät pensaskerttu ja västäräkki. Lehtopöllö pesi ehkä Keskikarilla, sillä 16.5 havaittiin aikuinen lintu pengertien vieressä Epin ja Keskikarin välisen entisen salmen kohdalla ja 30.6. kuultiin lepakkokartoituksen yhteydessä lehtopöllön poikasten kerjuuääntä Vohlon itäreunalla.

5.3 Ranta-asemakaavan muutoksen vaikutukset linnustoon

Kaavamuutoksen suurimmat potentiaaliset vaikutukset eivät kohdistu itse kaavoitettavan alueen vaan sitä ympäröivän, Natura-verkostoon kuuluvan, vesialueen linnustoon.

Lautveden Natura-alue voidaan jakaa kolmeen osaan. Näistä Epin ja Vohlon läpi kulkevan pengertien eteläpuolella sijaitsevat Ruskiavuorenaukko ja Pelluodonaukko ja pohjoispuolella Lautvesi. Kaavan vaikutukset voivat kohdistua Lautveden eteläosaan ja Ruskiavuorenaukkoon, joten niitä käsitellään seuraavassa tarkemmin.

Ruskiavuorenaukolla sijaitsevilla puuttomilla tai lähes puuttomilla luodoilla pesii sotkia, sorsalintuja, tiiroja ja naurulokkeja (Ahola ja muut 2019). Aukolla pesii myös muutamia pilkkasiipipareja (vaarantunut) sekä joinakin vuosina myös pikkulokkeja (lintudirektiivin I -liitteen laji). Alueella ruokailee lisäksi kalasääskiä, merikotkia ja räyskiä. Kaikki kolme lajia sisältyvät lintudirektiivin I -liitteeseen. Muutolla aukolle kerääntyy suuria määriä vesilintuja kuten sotkia, telkkiä, uiveloita (lintudirektiivin I -liitteen laji), nokikanoja (erittäin uhanalainen) ja kyhmyjoutsenia. Alkukeväällä muuttavia vesilintuja kertyy pengertien viereisiin sulapaikkoihin. Lautvesi on Ruskiavuoreaukkoa syvempi ja siellä lintuja on vähemmän. Siellä tavataan kuitenkin mm. merkittäviä määriä uikkuja sekä muutolla levähtäviä uiveloita ja isokoskeloita.

Ranta-asemakaavan muutoksen luonnoksessa esitetään Epin saarella sijaitsevan rakennuspaikan muuttamista vakituiseen asunnon rakennuspaikaksi. Samoin esitetään Vohlon pohjoisrannan rakennuspaikkojen (toinen vielä rakentamatta) ja kahden Vohlon etelärannan rakennuspaikan muuttamista vakituiseen asumiskäytön mahdollistaviksi. Lisäksi tavoitteena on kasvattaa kyseisten tonttien sekä kahden muun, Vohlon länsirannalla sijaitsevan, tontin rakennusoikeutta.

Nykyiseen kaavaan verrattuna muutokset ovat suhteellisen vähäisiä, joskin ne tulisivat todennäköisesti lisäämään nykyisten kesämökkien käyttöastetta. Kaiken kaikkiaan linnustoon kohdistuva häiriö ei nykytilanteeseen verrattuna olennaisesti lisäännä, sillä pengertien nykyisinkin vilkas liikenne ei juuri lisääntyisi ja Vohlon saarella on jo nyt paljon kesämökkejä. Myös Epin saari on jo nyt aktiivisessa kesämökkikäytössä.

6. LEPAKOT

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

6.1 Menetelmät

Lepakkokartoitus jakaantui detektorihavainnointiin ja lepakoille sopivien päiväpiilojen sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkojen etsintään.

Lepakkoja havainnointiin detektorilla kolmena yönä (taulukko 3). Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Sääolosuhteet olivat kaikkina öinä hyvät. Havainnointi suoritettiin kävelemällä ennalta suunniteltu reitti (kartta 6) havaintoja tehden ja merkitsemällä kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka muistiin. Isoviiksisiippaa ja viiksisiippaa ei eroteltu, sillä näitä kahta toisilleen läheistä lajia ei ole mahdollista erottaa detektorilla. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö.

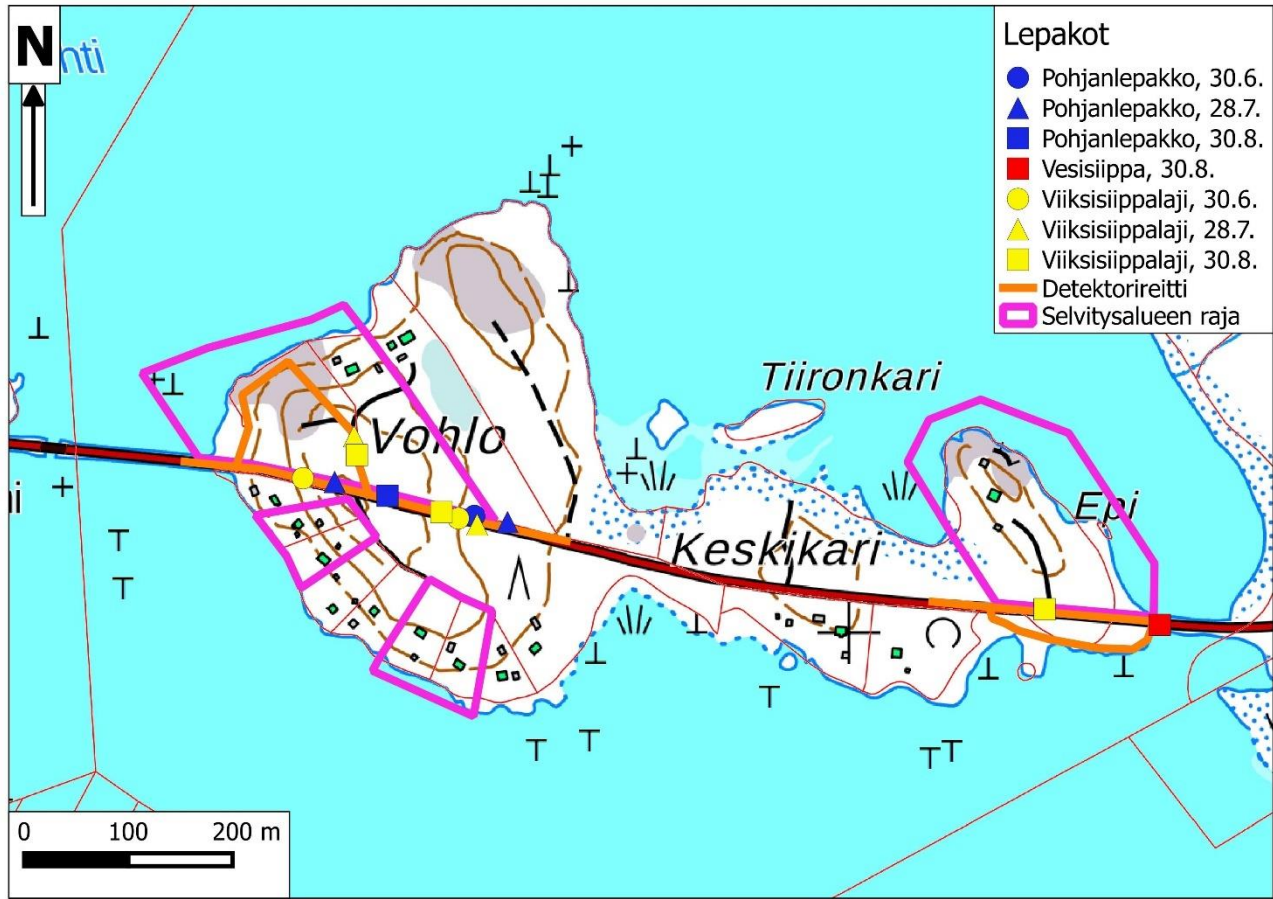
Lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) etsittiin muun maastotyön yhteydessä.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
30.6.-1.7.2021	23.35-0.10	Lämpötila +18 °C, heikkoa tuulta, pilvistä
28.-29.7.2021	23.50-0.25	Lämpötila +18 °C, kohtalaista – navakkaa tuulta, täysin pilvistä
30.8.2021	22.10-22.45	Lämpötila +12 °C, heikkoa tuulta, selkeää

Taulukko 3. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

6.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Detektorilla saadut lepakkohavainnot ja kuljettu reitti on merkitty karttaan 6. Lepakoille sopivia luontaisia päiväpiilopaikkoja ei löytynyt. Alueella ja sen lähiympäristössä on rakennuksia, joita lepakot saattavat käyttää.

Kartta 6. Lepakkohavainnot.

Epissä havaittiin vain yksi viiksisiippa / isoviiksisiippa sekä yksi vesisiippa saalistelemassa Epi ja mantereen välisen salmen yllä. Vohlosta kertyi enemmän lepakkohavaintoja, mutta sielläkään kartoituskertakohtaiset määrät eivät olleet suuria. Vesistön läheisyys ja Epissä myös metsien rehevyys hyödyttävät lepakoita. Toisaalta saaret ovat niin metsäisiä, että ne sopivat myös viiksisiipoille / isoviiksisiipoille.

Kaiken kaikkiaan havaitut lepakkomäärät olivat niin pieniä, että havaintojen perusteella alueella ei ole lepakoiden erityisesti suosimia ruokailualueita, vaan sekä Epi että Vohlon kartoitettu osa kuuluvat Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen arvoluokituksessa luokkaan III: muu lepakoiden käyttämä alue.

Varsinaisia lepakoiden esiintymiseen perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää. Tarpeetonta ulkovalaistuksen lisäämistä olisi kuitenkin hyvä välttää ja pyrkiä suuntaamaan valaistus ylhäältä alas, sillä voimakas keinovalo haittaa lepakoita.

7. LIITO-ORAVA

7.1 Menetelmät

Liito-orava suosii varttuneita, tiheitä kuusisekametsiä, joissa kasvaa kookkaita haapoja. Se pesii puunkoloissa, pöntöissä ja oravan rakentamissa risupesissä, joskus myös rakennuksissa. Laji on uhanalainen ja se on mainittu EU:n luontodirektiivin liitteessä IV, minkä vuoksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla.

Liito-oravan luotettavin kartoitusjakso ajoittuu maaliskoukokuulle, jolloin sen papanat ovat väriltään keltaisia – kellertäviä ja siten helpommin havaittavissa kuin kesän ruskeat papanat. Lisäksi keväällä kasvillisuus ei häitää jätösten havaitsemista. Papanoiden löytyminen osoittaa varsin luotettavasti liito-oravan esiintyvän alueella, joskin vain yksittäisten papanoiden löytyminen yhden tai muutaman puun tyveltä voi viitata myös eläinten tilapäiseen pysähtymiseen niiden siirtyessä alueelta toiselle. Mikäli jätöksiä löytyy vähänkin runsaammin, käyttää liito-orava aluetta pysyvämmiin. Runsaan papanamäärän löytyminen kolopuun alta, ympäröivää puustoa selvästi järeämmän tuuhealatuksisen kuusen tyveltä tai linnunpöntön alta viittaa vahvasti pesintään. Usein pesäpuiden tyvirungoilla on myös virtsaamisjälkiä. Liito-oravat suosivat pesäpuinaan varsinkin tiheiköissä kasvavia puita, sillä tiheä puusto antaa suojaa saalistajilta.

Selvitysalue kartoitettiin 31.5.2021 kävelemällä kaikki metsät huolellisesti läpi. Liito-oravan esiintymistä selvitetiin etsimällä lajin papanoita runkomaisten haapojen sekä kookkaimpien kuusten ja koivujen tyviltä, mikä on lajin kartoituksessa vakiintunut menetelmä (Nieminen 2017). Papanoiden lisäksi voi puiden rungon tyviosasta löytää virtsaamisjälkiä, jotka erottuvat usein mm. sammalkasvustojen kuolemisena. Lisäksi etsittiin kolopuita ja linnunpönttöjä.

7.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Liito-oravan esiintymisestä kertovia merkkejä ei löydetty, eikä lajista ole alueelta tiedossa aiempiakaan havaintoja. Vohlon mäntyvaltaiset, hoidetut metsät sopivat huonosti liito-oravalle. Epin koivuvaltaisessa lehdossa kasvaa vain vähän suojaa tarjoavia kuusia, mutta muuten metsä sopisi liito-oravalle, vaikka kolopuita ei löytynytäkään. Epin mantereesta erottava lähes sata metriä leveä salmi toimii tehokkaana leviämisesteenä.

Liito-oravan esiintymiseen perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

8. VIITASAMMAKKO

8.1 Menetelmät

Viitasammakko on mainittu EU:n luontodirektiivin IV -liitteessä, ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Lajin elinympäristöä ovat suot, vesistöjen rannat ja erilaiset pienvedet kuten ojat ja lammet sekä näiden läheiset maa-alueet. Viitasammakko voi elää myös vähäsuolaisessa murtovedessä.

Viitasammakko muistuttaa ulkonäöltään huomattavan paljon tavallista ruskosammakkoa. Parhaiten lajit erottaa toisistaan kutuäänistä, jotka eroavat selvästi. Viitasammakon kutuääntely muistuttaa veden alle painetusta tyhjästä pullosta nousevien ilmakuplien pulputusta. Sen on kuvattu kuulostavan myös pienen koiran haukunulta. Ruskosammakon kurnutuksesta selvästi poikkeava ääni on melko hiljainen, ja se kuuluu korkeintaan noin sadan metrin päähän.

Epin länsipuolen lahden rannalla, Epin etelärannalla sekä Vohlon länsirannan ruovikon reunassa suoritettiin kahtena iltana toukokuussa kutevien viitasammakkojen havainnointia (taulukko 4). Sää oli molempina kuunteluöinä viileä ja ensimmäisenä myös suhteellisen tuulinen. Olosuhteet eivät siten olleet parhaat mahdolliset, mutta kuitenkin riittävän hyvät.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
7.5.2021	20.00-20.35	Lämpötila +4 °C, kohtalaista tuulta, pilvistä
16.5.2021	23.00-23.35	Lämpötila +5 °C, tyyntä, selkeää

Taulukko 4. Viitasammakon havainnointiajat ja vallinnut säätila.

8.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Viitasammakkoja ei havaittu, eikä niistä ole alueelta tiedossa aiempiakaan havaintoja. Parhaiten kutupaikaksi soveltuvalta vaikuttaa Epin länsipuolen ruovikkoinen lahti. Sielläkin rantaniityllä kasvava ruovikko vaihtuu kuitenkin melko äkisti vedessä kasvavaan ruovikkoon eikä ruovikon sisällä ole suojaisia avovesilampareita, joita viitasammakot tyypillisesti

suosivat. Muilla selvitysalueen rannoilla maalla kasvava ruovikko rajautuu vielä jyrkemmin vedessä kasvavaan ruovikkoon.

Viitasammakon esiintymiseen perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

9. MUU LAJISTO

Lintuja, lepakoita, liito-oravaa ja viitasammakkoa käsitellään aiemmissa kappaleissa.

Suomen Lajitietokeskuksesta saatujen aineistojen perusteella selvitysalueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta ennestään muiden uhanalaisten, silmälläpidettävien, alueellisesti uhanalaisten tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien esiintymiä eikä niitä löytynyt tässäkin työssä silmälläpidettävää saarnia ja uhanalaista (vaarantunut) vuorijalavaa lukuun ottamatta. Vuorijalava vaikuttaa kuitenkin istutetulta.

10. SUOSITUSTEN JA KAAVALUONNOKSEN VAIKUTUSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueetta ympäröivä vesialue, suurin osa Keskikarista, Vohlon itäranta ja pääosa Epistä kuuluvat Lautveden Natura-alueeseen. Kyseessä on Natura-verkoston lintudirektiivin perusteella liitetty SPA-alue, jonka suojeluperusteina ovat Natura -tietolomakkeessa mainitut lintulajit.

Epin saari on kokonaisuudessaan luontoarvoiltaan merkittävä. Saaren itärannalla on luonnonsuojelulain luontotyyppinkin määritelmän täyttävä saarnilehto ja muu osa saaren rakentamattomasta osasta on runsasravinteista tuoretta lehtoa. Kumpikin em. kohteista sisältyy suurimmaksi osaksi Natura-alueeseen. Natura-alueeseen sisältyvän osan lisäksi myös Naturan ulkopuoliset em. kohteiden osat tulee jättää rakentamatta.

Kaavaluonnoksessa esitetään kahta tonttia lukuun ottamatta nykyisten kesämökkkitonttien muuttamista vakituiseen asumisen mahdollistaviksi. Samalla esitetään kaikkien tonttien rakennusoikeuden lisäämistä. Nykyiseen kaavaan verrattuna muutokset ovat suhteellisen vähäisiä, joskin ne tulisivat todennäköisesti lisäämään nykyisten kesämökkkien käyttöastetta. Kaiken kaikkiaan linnustoon kohdistuva häiriö ei nykytilanteeseen verrattuna olennaisesti

lisäänny, sillä pengertien nykyisinkin vilkas liikenne ei juuri lisääntyisi ja Vohlon saarella on jo nyt paljon kesämökkejä. Myös Epin saari on jo nyt aktiivisessa kesämökkikäytössä.

11. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Ahola, M., Kuntze, K., Keihäs, M., Vösa, R., Tirri, I., Lindholm, T. & Alho, P. 2019. Varsinais-Suomen maakunnallisesti tärkeät lintualueet 2007-2018. Turun Lintutieteellinen Yhdistys r.y. S. 53-54.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Luontopalvelu Kraakku 2015. Ollinrannan luontoselvitys, Uusikaupunki. 14 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Metsäkeskus 2018. Tulkintasuosituksia metsälain 10§:n tarkoittamien erityisen tärkeiden elinympäristöjen rajaamisesta ja käsittelystä. 19 s.
- Natura -tietolomake: Lautvesi (FI0200044).
- <http://paikkatieto.ymparisto.fi/natura/2018/tietolomakkeet/FI0200044.pdf> -
3.12.2021.
- Natura -tietolomakkeen tiivistelmä: Lautvesi (FI0200044).
- <http://paikkatieto.ymparisto.fi/natura/2018/tiivistelmat/FI0200044.pdf> - 3.12.2021.

- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)
- Suomen luonnonsuojeluliitto 2020. Liito-orava – tietoa lajista ja kartoituksesta (<https://www.sll.fi/app/uploads/2020/06/Liitis-kartoitusopas-A5-WEB-aukeamat.pdf>)
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- www.vanhatkartat.fi
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>